

УДК 339.137.2.:631.164.6

ГОЛІК В.В.

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

**РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

***Мета.** Дослідження рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств із різною спеціалізацією діяльності.*

***Методика.** Використаний загальновідомий метод рейтингової оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств з визначенням групових та інтегрального показників і застосуванням комплексної системи показників результатів діяльності підприємств. Рівень конкурентоспроможності підприємств визначено як відношення відстані між «еталоном» і «антиеталоном» до відстані між векторами стандартизованих показників діяльності підприємств і «антиеталоном».*

***Результати.** У ході здійснення оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств сформовано комплексну систему показників основних аспектів діяльності сільськогосподарських підприємств із різною спеціалізацією, які характеризують конкурентні позиції на ринку, економічну ефективність діяльності, виробничий потенціал і фінансовий стан підприємств; визначено групові й інтегральні показники конкурентоспроможності досліджуваних підприємств у динаміці за три роки.*

***Наукова новизна.** Сформовано комплексну систему показників основних аспектів діяльності сільськогосподарських підприємств із різною спеціалізацією.*

***Практична значимість.** Запропонована комплексна система показників дозволяє проводити ефективну рейтингову оцінку рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств із різною спеціалізацією.*

***Ключові слова.** Конкурентоспроможність, сільськогосподарські підприємства, рейтингова оцінка, інтегральний показник, показники конкурентоспроможності.*

Вступ. На сьогодні в економічній літературі не існує єдино прийнятої методики дослідження конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Науковці пропонують численні методи, що значно відрізняються за своєю суттю, алгоритмом та способами розрахунку як часткових, так і загальних показників конкурентоспроможності, а також за способом представлення даних. При цьому кожен із запропонованих методів має свої переваги й недоліки у застосуванні на практиці.

Різноманітність методів оцінки конкурентоспроможності підприємств пояснюється особливостями мети та цілей її проведення, доступністю і наявністю інформації для аналізу, специфічністю галузі, в якій діє підприємство, зокрема виділенням важливих аспектів його функціонування та ін. Разом з тим обраний метод оцінки впливає не лише на одержаний у подальшому результат (зокрема визначає його адекватність, об'єктивність, репрезентативність), але й на хід подальшого стратегічного аналізу і формування та реалізацію конкурентоспроможного портфеля стратегій розвитку підприємств.

Вагомий внесок у розвиток досліджень проблем оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств зробили такі вчені, як: О. Д. Гудзинський [7], М. Й. Малік [8], Б. І. Смагін [1]. Науковці у своїх працях детально розглядають методологію оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств за визначеною

системою показників їх діяльності. Удосконаленню методики рейтингової оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств присвятили наукові дослідження О. А. Мартинчик [2], І. Ю. Єпіфанова і К. С. Лисак [3] та Д. С. Неуймін [4]. Однак подальшого розвитку потребують наукові дослідження, спрямовані на удосконалення методичних підходів до забезпечення ефективної рейтингової оцінки рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств із різною спеціалізацією, зокрема формування комплексної системи об'єктивних показників, які б характеризували основні аспекти діяльності підприємств, для проведення такої оцінки.

Постановка завдання. Основним завданням проведеного дослідження є здійснення оцінки рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств за методикою, яка дозволяє якнайповніше врахувати особливості діяльності підприємств різної спеціалізації, ґрунтується на об'єктивних показниках статистичної звітності та передбачає визначення як групових показників конкурентоспроможності за основними аспектами діяльності підприємств, так і інтегрального показника конкурентоспроможності.

Результати дослідження. У сучасній науковій економічній літературі представлена значна кількість методів оцінки конкурентоспроможності підприємств, що класифікуються за різними ознаками. На основі вивчення й узагальнення існуючих наукових підходів до групування методів оцінки конкурентоспроможності підприємств усю сукупність методів можна систематизувати у п'ять груп: матричні, графічні, індексні, аналітичні та комплексні. Однак жоден із методів, що входять до цих груп, не забезпечує повну, комплексну оцінку конкурентоспроможності підприємства, оскільки ґрунтується на оцінці певного аспекту функціонування підприємства: потенціалу підприємства, його конкурентної позиції, конкурентоспроможності продукції та ін. Саме тому з метою одержання вичерпної, повної та об'єктивної інформації про існуючий рівень конкурентоспроможності підприємства при виборі ефективного методу оцінки необхідно враховувати специфічні галузеві особливості діяльності підприємств.

Найефективнішим, з нашої точки зору, для оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств є використання рейтингового методу з визначенням групових та інтегральних показників конкурентоспроможності.

До переваг застосування цього методу можна віднести наступні:

- ✓ розглядає підприємство як відкриту соціально-економічну систему;
- ✓ дає можливість порівнювати підприємства за основними аспектами їх діяльності як у просторі (тобто в порівнянні з іншими організаціями), так і в часі (в динаміці за ряд періодів);
- ✓ дозволяє визначити інтегральний показник конкурентоспроможності та ранг кожного підприємства серед групи досліджуваних;
- ✓ передбачає визначення групових показників конкурентоспроможності, які характеризують окремі аспекти діяльності підприємства;
- ✓ враховує специфіку діяльності підприємств при виборі показників;
- ✓ базується на об'єктивних показниках фінансової звітності підприємств;
- ✓ забезпечує наочність та репрезентативність одержаних даних аналізу.

Алгоритм рейтингової оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств полягає у послідовному виконанні наступних етапів:

Встановлення цілей проведення оцінки → визначення виконавців → вибір групи досліджуваних підприємств → визначення методики здійснення оцінки конкурентоспроможності підприємств → формування системи оціночних показників → збір необхідної інформації → розрахунок групових та інтегрального показників → ранжування підприємств → проведення аналізу результатів оцінки → формування висновків та пропозицій щодо корегування стратегій розвитку підприємств.

Метою проведення оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств є одержання об'єктивної інформації про стан розвитку підприємства за основними параметрами, зокрема про його фінансовий стан та результативність діяльності в динаміці, що забезпечує прийняття ефективних управлінських рішень щодо формування і реалізації конкурентоспроможних стратегій та гарантує довгострокову успішність діяльності.

Проводити оцінку конкурентоспроможності підприємства можуть консалтингові та аудиторські фірми, експерти, однак найчастіше її здійснюють менеджери вищого та середнього рівнів підприємства.

Групу досліджуваних сільськогосподарських підприємств повинні становити підприємства одного району, області, регіону. Дотримання територіальної ознаки при виборі підприємств дозволяє враховувати спільний регіональний ринок діяльності й однакові природно-кліматичні та соціально-економічні умови господарювання.

Рейтинговий метод оцінки конкурентоспроможності підприємств полягає у визначенні рангу кожного підприємства у групі досліджуваних відповідно до значень інтегральних показників конкурентоспроможності. Для розрахунку інтегральних показників застосуємо методику, запропоновану Б. І. Смагіним [1], яку також використовували у своїх дослідженнях О. А. Мартинчик [2] та Д. С. Неуймін [3]. Згідно із вказаною методикою процес рейтингової оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств передбачає послідовне виконання етапів:

1. Вихідні дані (розраховані величини показників) представляють у вигляді матриці $X = \{x_{ij}\}$, де рядки становлять номери показників ($i = 1 \dots n$), стовпці – номери підприємств ($j = 1 \dots m$), а x_{ij} – значення j -го показника у i -му підприємстві.

2. Проведення стандартизації різнорідних за значеннями та одиницями виміру ознак згідно з формулою:

$$z_{ik} = \frac{x_{ik} - \bar{x}_k}{s_k}, \quad (1)$$

де z_{kj} – стандартизоване значення ознаки k для j -го підприємства,
 x_{kj} – значення ознаки k для j -го підприємства,
 \bar{x}_k – середнє арифметичне значення ознаки k ,
 s_k – стандартне відхилення ознаки.

Отже, величина z_{kj} має нульове середнє значення і одиничну дисперсію.

3. Розподіл показників на стимулятори (числове збільшення яких означає ріст результативного показника) і дестимулятори (числове збільшення яких означає зниження результативного показника) відповідно до теорії польського вченого В. Плюта [4]. Застосування такого підходу дозволяє оцінити широкий спектр

факторів формування та впливу, які розкривають економічну суть категорій конкурентоспроможності та підприємства як відкритої соціально-економічної системи.

4. Побудова вектора найкращих з економічної точки зору нормалізованих (стандартизованих) значень показників конкурентоспроможності із сукупності – «еталону», або «умовного еталонного підприємства» ($E = (e_1, e_2, \dots, e_n)$), та вектора найгірших з економічної точки зору нормалізованих (стандартизованих) значень показників конкурентоспроможності із сукупності – «антиеталону», або «умовного антиеталонного підприємства» ($A = (a_1, a_2, \dots, a_n)$), відповідно до формул:

$$e_j = \max_i z_{ij}, \quad (2)$$

$$a_j = \min_i z_{ij}, \quad (3)$$

де i -та складова еталонного вектора E – найкраще нормалізоване значення i -го показника в аналізованій сукупності об'єктів, у той час як i -та складова вектора A – найгірше нормалізоване значення i -го показника в аналізованій сукупності об'єктів.

Отже, для будь-якого j -го підприємства стандартизоване значення i -го показника повинно задовольняти умові:

$$a_j \leq z_{ij} \leq e_j. \quad (4)$$

5. Визначення відстані між «еталоном» і «антиеталоном» за формулою:

$$d = \sqrt{\sum_{j=1}^n (e_j - a_j)^2}. \quad (5)$$

6. Визначення відстані від стандартизованих векторів рівня конкурентоспроможності підприємства до «антиеталону» за формулою:

$$d_i = \sqrt{\sum_{j=1}^n (z_{ij} - a_j)^2}; \quad i = 1, 2, \dots, m. \quad (5)$$

Чим вище значення d_i , тим далі від «антиеталону» і ближче до «еталону» знаходиться i -те підприємство. При $d_i = d$ d_i буде дорівнювати d лише коли i -те підприємство матиме максимальне значення по кожному показнику.

7. Розрахунок інтегрального показника рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств (W_i) за формулою:

$$W_i = (d_i/d) * 100 \%; \quad i = 1, 2, \dots, m. \quad (6)$$

Величина W_i відображає у відсотках рівень ефективності i -го підприємства відносно еталону ($0 \leq W_i \leq 100$).

8. Визначення групових показників конкурентоспроможності підприємств.

9. Розрахунок групових та інтегральних показників в динаміці за три роки.

10. Визначення рейтингу підприємств за рівнем конкурентоспроможності та аналіз динаміки його зміни для окремих підприємств.

Недоліком рейтингового методу оцінки конкурентоспроможності підприємств науковці відзначають відсутність вагових коефіцієнтів для показників у дослідженні, тобто неврахування значимості останніх, і пропонують враховувати їх при розрахунку рівня конкурентоспроможності підприємств. Однак варто зауважити, що визначення

вагових коефіцієнтів найчастіше проводять за методом експертних оцінок, що не гарантує їх об'єктивності, окрім того специфічні умови діяльності різних підприємств (навіть тих, які становлять обрану групу дослідження) визначають різний ступінь впливу окремих показників. Тому при розрахунку інтегрального показника конкурентоспроможності нами не враховувались вагові коефіцієнти, що виключає суб'єктивність розрахованих показників конкурентоспроможності.

Вищеописана методика є універсальною, оскільки її можна використовувати для визначення рівня конкурентоспроможності різних об'єктів дослідження, наприклад, продукції, підприємств або галузі, змінюючи при цьому систему показників.

Щодо системи показників рейтингової оцінки конкурентоспроможності, то з нашої точки зору, вона повинна охоплювати усі сфери діяльності сільськогосподарського підприємства, разом із тим перевагу необхідно надавати кількісним показникам, які гарантують об'єктивність та співставність даних, доповнюючи одержані результати оцінки у процесі подальшого стратегічного аналізу якісними показниками, що розширюють дослідження, проте не є такими вагомими.

Для проведення рейтингової оцінки конкурентоспроможності підприємств визначені наступні групи оціночних показників: 1) конкурентні позиції підприємств на ринку; 2) економічна ефективність господарської діяльності; 3) виробничий потенціал; 4) оцінка фінансового стану підприємств. Оцінка фінансового стану підприємств відображає наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості і передбачає: 4.1) аналіз майнового стану; 4.2) аналіз ліквідності; 4.3) аналіз платоспроможності (фінансової стійкості); 4.4) аналіз ділової активності та 4.5) аналіз рентабельності підприємства, представлені на рис. 1.

Сформована комплексна система показників основних аспектів діяльності сільськогосподарських підприємств із різною спеціалізацією не є вичерпною та може бути доповнена альтернативними варіантами показників, що якнайповніше відобразатимуть результати діяльності підприємств відповідно до особливих умов їх функціонування. Враховуючи пропозиції сучасних науковців [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8] та на основі результатів проведених власних досліджень, до таких показників можна віднести показники конкурентоспроможності продукції: урожайність рослин і продуктивність тварин, рівень внесення добрив і затрат кормів, частку органічної, екологічно чистої продукції у загальному обсязі виробництва, вартість виробленої продукції на одиницю залучених і витрачених у виробничому процесі активів або ресурсів, на 1 га відповідних угідь або 1 гол. продуктивних тварин, собівартість 1 ц продукції, повну собівартість, ціну реалізації та прибуток 1 ц продукції, рівень рентабельності виробництва продукції, рівень товарності та рівень спеціалізації виробництва. Крім того, рівень конкурентоспроможності підприємств характеризують: цінний сегмент, у якому працюють підприємства, площа сільськогосподарських угідь в розрахунку на одного середньорічного працівника, рівень розораності земель, грошова та якісна (за балом бонітету) оцінка землі, продуктивність праці та середньомісячна заробітна плата працівників с.-г. виробництва, вартість валової продукції у поточних і постійних цінах та обсяг прибутку в розрахунку на 1 га с.-г. угідь, 1 середньорічного працівника, 1 грн витрат виробництва і 1 грн основних виробничих фондів та ін.

Рис. 1. Комплексна система показників основних аспектів діяльності сільськогосподарських підприємств із різною спеціалізацією

Основними критеріями вибору оціночних показників були: об'єктивність, комплексність, співставність, врахування специфічних особливостей діяльності та різної спеціалізації сільськогосподарських підприємств району.

Об'єктами дослідження обрано сільськогосподарські підприємства (з різною спеціалізацією діяльності) Шепетівського району Хмельницької області. Інформаційну базу для визначення групових та інтегральних показників склали річна статистична звітність підприємств. Дослідження показників проводились у динаміці за три роки.

Результати проведених досліджень подані у табл. 1.

Таблиця 1

**Динаміка показників рейтингової оцінки конкурентоспроможності
 сільськогосподарських підприємств Шепетівського району Хмельницької області**

Підприємства / групи показників по роках	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Конкурентні позиції підприємств на ринку											
2011	7,3	5,0	4,9	6,4	34,0	0,5	1,8	12,6	82,2	5,8	79,8
2012	15,4	13,3	7,1	47,7	51,8	23,0	51,7	32,1	85,7	8,3	42,4
2013	0,1	22,7	59,3	13,9	47,1	7,6	14,1	20,3	81,5	1,6	45,5
Рейтинг у 2013 р.	11	5	2	7	3	9	8	6	1	10	4
Економічна ефективність господарської діяльності підприємств											
2011	54,3	42,9	41,3	45,6	44,0	12,0	25,2	47,5	44,7	42,4	88,8
2012	54,8	53,2	46,7	68,7	37,9	25,0	41,5	54,9	42,9	46,0	73,4
2013	62,1	55,2	43,1	65,6	52,8	45,0	52,4	48,4	64,7	48,5	82,4
Рейтинг у 2013 р.	4	5	11	2	6	10	7	9	3	8	1
Виробничий потенціал підприємств											
2011	0,8	4,5	6,8	4,7	78,1	4,5	1,4	41,7	69,3	7,2	11,9
2012	1,6	5,3	9,2	7,8	76,2	2,0	1,6	48,3	74,2	7,9	13,8
2013	0,8	4,4	6,2	2,9	76,7	1,0	1,2	47,8	74,4	5,9	10,6
Рейтинг у 2013 р.	11	7	5	8	1	10	9	3	2	6	4
Оцінка фінансового стану підприємств											
2011	70,6	62,0	74,0	54,3	46,4	41,1	54,5	50,4	54,6	65,1	62,7
2012	63,5	57,0	49,3	56,1	53,5	37,7	44,2	57,6	50,0	67,5	59,8
2013	67,6	50,3	45,1	48,9	40,8	55,9	39,9	45,6	45,2	65,4	57,8
Рейтинг у 2013 р.	1	5	9	6	10	4	11	7	8	2	3
Інтегральні показники рівня конкурентоспроможності підприємств											
2011	59,0	50,5	57,9	46,5	48,0	30,4	41,6	46,4	56,6	52,4	71,2
2012	55,9	51,4	44,6	57,6	51,3	31,8	42,5	54,4	54,0	56,1	61,0
2013	60,1	47,9	44,6	50,2	48,1	48,1	40,7	44,8	57,4	55,3	62,5
Рейтинг у 2013 р.	2	9	10	5	7	6	11	8	3	4	1

Джерело: дослідження та розрахунки автора

Як видно із табл. 1, рівень інтегрального показника конкурентоспроможності підприємств у 2013 р. коливався в межах 40,7–62,5 %. Найвищий рівень конкурентоспроможності встановлено для XI і I підприємств, найнижчий – для VII. Однак, як показали результати проведеної оцінки, рейтинги підприємств за різними групами та інтегральним показником суттєво відрізняються, крім того спостерігаються зміни показників також і в динаміці. Саме тому застосований метод рейтингової оцінки, який дозволяє визначати показники як за певними аспектами діяльності підприємств, так і в динаміці, є ефективним.

На рис. 2 представлено темпи зміни показників рівня конкурентоспроможності підприємств у динаміці за 2011–2013 рр.

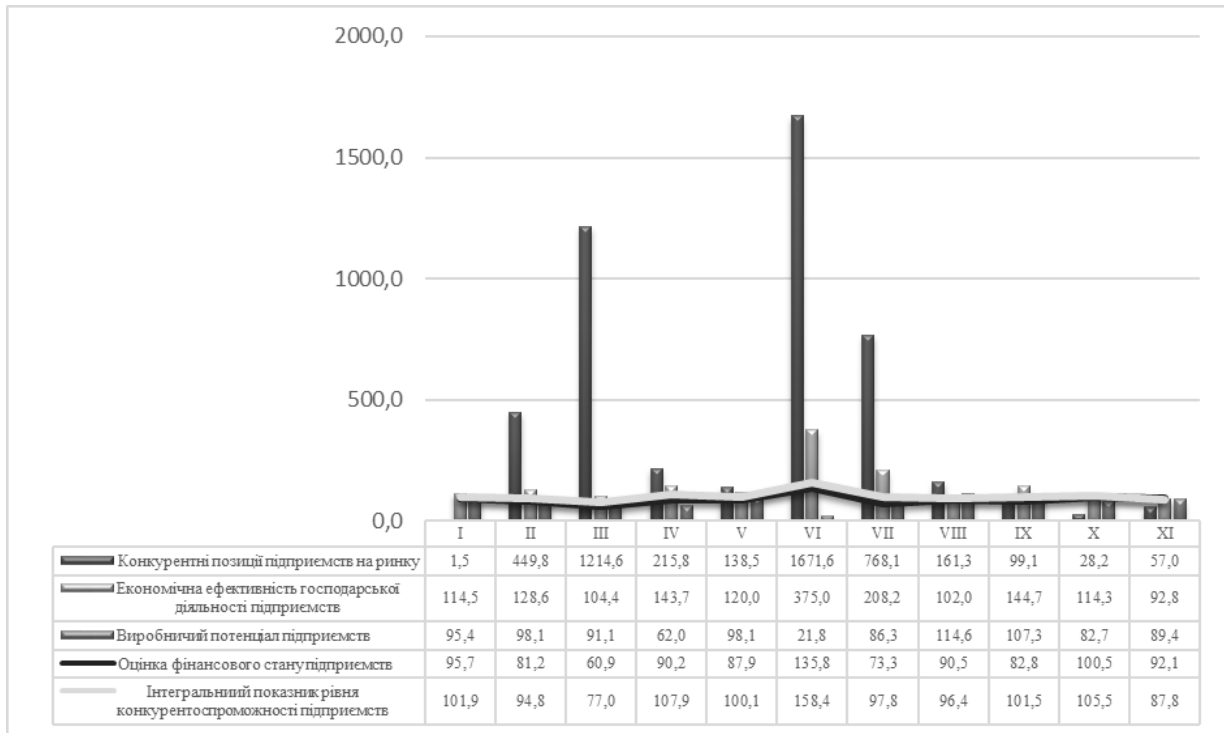

Рис. 2. Темпи зміни показників рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Шепетівського району Хмельницької області у динаміці за 2011–2013 рр.

Дані рис. 1 свідчать про позитивні тенденції підвищення рівня конкурентоспроможності на 58, 4 % для VI підприємства, що відбулося за рахунок значного зміцнення конкурентних позицій та підвищення економічної ефективності діяльності. Для III підприємства спостерігаємо зниження рівня конкурентоспроможності на 23 % внаслідок погіршення його фінансового стану.

Висновки. Розглянутий і використаний у процесі дослідження рейтинговий метод оцінки рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств різної спеціалізації із визначенням групових та інтегрального показників за сформованою комплексною системою показників основних аспектів діяльності підприємств у динаміці виявився досить ефективним, оскільки одержані результати дозволяють робити глибокий аналіз впливу окремих аспектів діяльності підприємств на загальний рівень їх конкурентоспроможності з урахуванням тенденцій змін. Подальше поглиблення досліджень необхідно спрямувати на аналіз факторів впливу зовнішнього середовища та системи управління стратегіями з метою одержання даних для формування та реалізації конкурентоспроможного стратегічного набору підприємств.

Список використаних джерел

1. Смагин Б. И. К вопросу о методике определения интегрального показателя эффективности сельскохозяйственного производства / Б. И. Смагин // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2002. – № 7. – С. 18-20.
2. Мартинчик О. А. Удосконалення методики інтегрального оцінювання конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Житомирської області [Електронний ресурс] / О. А. Мартинчик // Ефективна економіка. – 2014. – № 7. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3192>.
3. Єпіфанова І. Ю. Рейтингова оцінка фінансової стійкості підприємств сільськогосподарського виробництва / І. Ю. Єпіфанова, К. С. Лисак; Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : 2009. - Т. 2, вип. 5 – С. 117–125.
4. Неуймин Д. С. Некоторые методические подходы к оценке конкурентоспособности сельскохозяйственной продукции / Д. С. Неуймин // Никоновские чтения. – 2009. – № 14. – С. 429-431.
5. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: методы таксономии и факторного анализа / В. Плюта ; пер. с пол. В. В. Иванова ; под ред. В. М. Жуковской. – М. : Статистика, 1980. – 151 с.
6. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 8 лютого 2001 р. за № 121/5312 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.
7. Гудзинський О. Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект) : монографія / О. Д. Гудзинський, С. М. Судомир, Т. О. Гуренко. – К. : ІПК ДСЗУ, 2010. – 212 с.
8. Малік М. Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми : монографія / М. Й. Малік, О. А. Нужна. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 270 с.

References

1. Smagin, B.I. (2002). K voprosu o metodike opredeleniya integralnogo pokazatelya effektivnosti selskohozyaystvennogo proizvodstva [To the question of the method of determining the integral index of efficiency of agricultural production]. [in Russian].
2. Martynchuk O. A. (2014). Udoskonalennya metodyky integralnogo ocinyuvannya konkurentospromozhnosti silskogospodarskykh pidpryemstv Zhytomyrskoyi oblasti [Improvement of method of integral assessment of competitiveness of agricultural enterprises of Zhytomyr region]. [in Ukrainian].
3. Yepifanova I. Yu. (2009.) Reitynhova otsinka finansovoi stiikosti pidpryiemstv silskohospodarskoho vyrobnytstva [Rating estimation of of financial stability of enterprises of agricultural production]. [in Ukrainian].
4. Neuymin D. S. (2009). Nekotoryie metodicheskie podhodyi k otsenke konkurentosposobnosti selskohozyaystvennoy produktsii [Some methodological approaches to assessment of competitiveness of agricultural products]. [in Russian].

5. Plyuta V. (1980). Sravnitelnyiy mnogomernyy analiz v ekonomicheskikh issledovaniyah: metody taksonomii i faktornogo analiza [Comparative multivariate analysis in economic research: methods of taxonomy and factor analysis]. [in Russian].

6. Polozhennia pro poriadok zdiisnennia analizu finansovoho stanu pidprijemstv, shcho pidlihaiut pryvatyzatsii (2001). [Regulations on financial analysis of companies to be privatized]. [in Ukrainian].

7. Hudzynskiy O. D. Upravlinnia formuvanniam konkurentospromozhnoho potentsialu pidprijemstv (2010). [Management of formation of competitive capacity of enterprises]. Kyiv: IPK DSZU [in Ukrainian].

8. Malik M. Y. (2007). Konkurentospromozhnist ahrarnykh pidprijemstv: metodolohiia i mekhanizmy [Competitiveness of of agricultural enterprises: methodology and mechanisms]. Kyiv: NNTs IAE [in Ukrainian].

РЕЙТИНГОВАЯ ОЦЕНКА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

ГОЛИК В.В.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Цель. Исследование уровня конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий с различной специализацией деятельности.

Методика. Использован общеизвестный метод рейтинговой оценки уровня конкурентоспособности предприятий с определением групповых и интегрального показателей и применением комплексной системы показателей деятельности предприятий. Уровень конкурентоспособности предприятий определен как отношение расстояния между «эталон» и «антиэталон» к расстоянию между векторами стандартизированных показателей деятельности предприятий и «антиэталон».

Результаты. В ходе осуществления оценки уровня конкурентоспособности предприятий сформирована комплексная система показателей основных аспектов деятельности сельскохозяйственных предприятий разной специализации, характеризующих конкурентные позиции на рынке, экономическую эффективность, производственный потенциал и финансовое состояние предприятий; определены групповые и интегральные показатели конкурентоспособности в динамике за три года.

Научная новизна. Сформирована комплексная система показателей основных аспектов деятельности сельскохозяйственных предприятий с разной специализацией.

Практическая значимость. Предложенная комплексная система показателей позволяет проводить эффективную рейтинговую оценку уровня конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий с разной специализацией.

Ключевые слова. *Конкурентоспособность, сельскохозяйственные предприятия, рейтинговая оценка, интегральный показатель, показатели конкурентоспособности.*

RATING ASSESSMENT OF COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

GOLIK V.

National university of life and environmental sciences of Ukraine

Purpose. Competitiveness of agricultural enterprises with different specialization activities was studied.

Methodology. The well-known method of rating the level of competitiveness of enterprises with the definition of group and integral indicators using the complex system of indicators for enterprises activity was applied. The level of enterprises competitiveness is defined as the ratio of the distance between "standard" and "anti-standard" to the distance between the vectors of standardized operation of enterprises and "anti-standard".

Findings. During assessing the level of competitiveness of enterprises the complex system of indicators of the basic activity aspects of agricultural enterprises with different specialization activities characterizing the competitive position on the market, economic efficiency, production capacity and the financial condition of enterprises was formed. Group and integral indicators of competitiveness of enterprises in dynamics for three years were defined and analyzed.

Originality. The complex system of indicators of the basic activity aspects of agricultural enterprises with different specialization activities was formed.

The practical value. The proposed complex system of indicators allows making an efficient rating of competitiveness level of agricultural enterprises with different specialization.

Keywords. *Competitiveness, agricultural enterprises, rating estimation, integral index, indicators of competitiveness.*